

Aktívne začleňovanie mladých ľudí so zdravotnými problémami alebo zdravotným postihnutím

Zhrnutie

Úvod

V tejto štúdii nadácie Eurofound sa skúma situácia mladých ľudí so zdravotnými problémami alebo zdravotným postihnutím v 11 krajinách (Dánsko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko, Írsko, Nemecko, Poľsko, Portugalsko, Slovensko, Spojené kráľovstvo, Španielsko) a na úrovni EÚ s dôrazom na posúdenie vykonávania politiky aktívneho začleňovania na vnútroštátnej úrovni. Zámerom politiky aktívneho začleňovania je zahrnúť opatrenia súvisiace s tromi piliermi – primeraný príjem, inkluzívne trhy práce a prístup ku kvalitným službám – pre ľudí, ktorí sú najvzdialenejší od trhu práce. Hlavným cieľom výskumu je zistiť, ako sa vykonáva politika zameraná na prechod mladých ľudí so zdravotnými problémami alebo zdravotným postihnutím z nečinnosti do zamestnania. Analyzovalo sa 44 rôznorodých a inovatívnych prípadových štúdií osvedčených postupov s cieľom vyvodit' charakteristiky poskytovateľov služieb, ich skúsenosti a faktory úspešnosti v súvislosti s ich projektmi tak, aby bolo možné vyvodit' závery, ktoré by sa dali uplatniť v celej EÚ. Niektoré z prípadových štúdií sú zamerané na duševné zdravie, ktoré vyvoláva čoraz väčšie obavy vo väčšine krajín, ktoré boli predmetom výskumu. Osobitná pozornosť sa venovala prebiehajúcim diskusiám týkajúcim sa reforiem na vnútroštátnej úrovni.

Politické súvislosti

Mladí ľudia so zdravotnými problémami alebo zdravotným postihnutím v EÚ sa stretávajú s ťažkosťami pri prístupe k zamestnaniu. Z obmedzených informácií, ktoré sú k dispozícii o tejto skupine, vyplýva veľmi nízka miera zamestnanosti a narastajúci počet tých, ktorí poberajú invalidný dôchodok a iné dávky buď hneď po ukončení školy, alebo na začiatku svojho pracovného života. Štatistické údaje o veľkosti tejto skupiny sú pomerne nedostupné – v štatistike zamestnanosti sa nedokumentuje zdravotný stav mladých ľudí a zo štatistík týkajúcich sa zdravia a zdravotného postihnutia nie je

ľahké zistiť informácie o zamestnaneckom postavení mladých ľudí.

Situáciou mladých ľudí so zdravotnými problémami alebo zdravotným postihnutím sa na úrovni EÚ zaoberá množstvo politík, najväčší význam má však aktívne začleňovanie. Aktívne začleňovanie má pre týchto mladých ľudí jednako len obmedzený význam, ak popri primeranom príjme, inkluzívnych trhoch práce a prístupe ku kvalitným službám chýba vzdelávanie a celoživotné vzdelávanie. Vzdelávanie je pre mladých ľudí, ktorí sa pripravujú na prechod do zamestnania, zásadnou oblasťou. Iné príslušné politiky, ako napr. politiky týkajúce sa zamestnanosti, diskriminácie a osôb so zdravotným postihnutím, tiež môžu mať význam, avšak nezameriavajú sa konkrétne na mladých ľudí so zdravotnými problémami alebo zdravotným postihnutím.

Hlavné zistenia

Právne predpisy a programy na vnútroštátnej úrovni

Vo výskume bolo identifikovaných 144 právnych predpisov a 117 príslušných programov v členských štátoch, ktoré sa zaoberajú viac než jedným pilierom aktívneho začleňovania. Je však jasné, že väčšina z týchto iniciatív bola len čiastočne inšpirovaná politikou aktívneho začleňovania na úrovni EÚ, dokonca aj keď ich ustanovenia a aktivity sú v súlade s politikou. Okrem toho je tiež zrejmé, že zameranie týchto opatrení na mladých ľudí so zdravotným postihnutím alebo zdravotnými problémami je značne odlišné v jednotlivých členských štátoch.

Zo štúdie vyplýva niekoľko dôležitých tém.

- Trendom je skôr riešenie potrieb ľudí so zdravotným postihnutím alebo zdravotným postihnutím vo všeobecnosti, než prostredníctvom špecializovaných služieb.

- Chránené služby v mnohých krajinách stále zohrávajú dôležitú úlohu.
- Zameranie na presun od systémov založených na školách k systémom založeným na zamestnanosti je dôležitým a produktívnym spôsobom riešenia problémov týchto mladých ľudí.
- Stimuly vo forme podpory zamestnávateľov alebo kvót zamestnanosti sú pomerne časté, aj keď vo väčšine systémov kvót sú mladí ľudia nedostatočne zastúpení.
- V dôsledku hospodárskej krízy je financovanie služieb v mnohých štátoch pod tlakom.

Osvedčené postupy

Z prípadových štúdií možno odvodiť niekoľko zásad.

- Na prechod do zamestnania je potrebný integrovaný prístup k rozvoju zručností, odbornej príprave a umiestneniu do zamestnania.
- Po odbornej príprave je potrebné zabezpečiť rýchle umiestnenie do reálnej práce, aby sa zachoval jej potenciál a relevantnosť nadobudnutých zručností.
- Jednotlivcov je potrebné podporiť, aby vedeli prevziať kontrolu nad svojou kariérou a vedeli reálne rozhodovať o jej smerovaní.
- Zamestnávateľom je potrebné poskytnúť podporu pri nábore, odbornom vzdelávaní a udržaní zamestnancov so zdravotným postihnutím.
- Všetky projekty by mali byť skutočne zamerané na účasť na otvorenom trhu práce pre tých, ktorí sú schopní a ktorí majú záujem.
- Dobré projekty sa časom rozvíjajú tak, aby boli v súlade s prístupom aktívneho začleňovania.

Existujú presvedčivé dôkazy o tom, čo funguje v súvislosti so začleňovaním mladých ľudí so zdravotnými problémami alebo zdravotným postihnutím a aj o tom, s akými ťažkosťami sa pri tom stretávajú. Osvedčený postup charakterizujú viaceré prvky, ako napr. aktívny prístup, poskytovanie pružných výhod, podpora lepšieho prechodu zo školy do práce a osvojenie si prístupu hľadania ciest k zamestnaniu.

V prípadových štúdiách boli identifikované tieto kľúčové problémy:

- aktívne začleňovanie malo len obmedzený vplyv na prípravu a fungovanie projektov, a teda len v niektorých krajinách,
- iniciatívy, v ktorých sa kombinovali činnosti v rámci viac než jedného piliera, boli obvykle úspešnejšie,
- vykonávanie politik aktívneho začleňovania si vyžaduje dobrú spoluprácu medzi službami v rámci štyroch pilierov (vrátane vzdelávania), čo je ťažké dosiahnuť.

Politické ukazovatele

- Mladí ľudia so zdravotnými problémami alebo zdravotným postihnutím bývajú v súčasnej dobe opomínaní v politike i praxi a je potrebné sústrediť na nich pozornosť.
- Potrebné je výrazne zlepšiť zhromažďovanie údajov a predkladanie správ.
- Potrebné je účinnejšie sa zaoberať úlohou duševných zdravotných problémov ako faktorom sociálneho vylúčenia z cieľovej skupiny.
- Potrebné je vypracovať nové politické nástroje na priblíženie sa k cieľovej skupine.
- Potrebná je oveľa väčšia integrácia systémov poskytovania služieb, aby mohli zabezpečiť aktívne začleňovanie.
- Na dosiahnutie úspešného aktívneho začleňovania je potrebné, aby najdôležitejšie štátne a iné zainteresované strany postupovali spoločne.
- Pokiaľ ide o politiku a prax, potrebné je poučiť sa z dôkazov, ktoré sú k dispozícii. Z „mäkších“ dôkazov z prípadových štúdií sa dá získať prehľad o tom, čo funguje a čo by sa malo zaradiť do vylepšenej politiky.
- Politika i prax by mali zohľadňovať viaceré kritické faktory – najmä turbulencie v ekonomike veľkej časti Európy. Mladí ľudia so zdravotnými problémami sú obzvlášť zraniteľní a potrebné sú opatrenia na vytvorenie dopytu po práci tejto skupiny.

Ďalšie informácie

V prípade záujmu o ďalšie informácie sa obráťte prostredníctvom e-mailu na: Anna Ludwinek, referentka pre výskum, alu@eurofound.europa.eu